

Otvoreno dostupni repositoriji

Interoperabilnost kao jedini put

Bojan Macan, viši knjižničar
Knjižnica Instituta Ruđer Bošković
bmacan@irb.hr

Otvoreno dostupni repozitoriji (OAR)

- ▶ mrežna mjesta za pohranu i dugotrajno očuvanje digitalne građe
- ▶ osiguravaju neograničeni besplatni pristup znanstvenoj literaturi
- ▶ samoarhiviranje autora/arhiviranje od strane djelatnika
- ▶ dobrovoljno/obavezno
- ▶ autorska prava

Vrsta građe

- ▶ preprinti
- ▶ postprinti
- ▶ objavljene verzije radova
- ▶ ocjenski radovi
- ▶ izvještaji
- ▶ obrazovni materijali
- ▶ podaci istraživanja
- ▶ korporativni zapisi (zapisi zaposlenika i studenata i sl.)

Vrste OAR-a:

- ▶ tematski repozitoriji
- ▶ repozitoriji pojedinih organizacijskih jedinica
- ▶ institucijski repozitoriji
- ▶ međuinstitucijski repozitoriji
- ▶ nacionalni repozitoriji
- ▶ međunarodni repozitoriji
- ▶ osobni (autorov osobni repozitorij)
- ▶ repozitoriji časopisa (repozitoriji jednog ili više časopisa)

Što je interoperabilnost?

interoperabilnost je tehničko rješenje koje omogućuje integraciju otvoreno dostupnih repozitorija i ostvarenje ciljeva otvorenog pristupa!

http://backyardconfessions.files.wordpress.com/2010/06/sheep_version3.jpg?w=490&h=200&crop=1

Zašto interoperabilnost?

- ▶ veća vidljivost radova pohranjenih u OAR-ima
- ▶ promocija znanstvenika/ustanove/države
- ▶ decentralizirana infrastruktura međusobno povezana
- ▶ mogućnost razvoja novih usluga i servisa

Interoperabilnost...

- ▶ metapodaci, metapodaci, metapodaci...
- ▶ korištenje vokabulara
- ▶ razmjena metapodataka
- ▶ umrežavanje repozitorija
- ▶ jedinstvena indentifikacija autora
- ▶ trajni identifikatori
- ▶ statistike korištenja

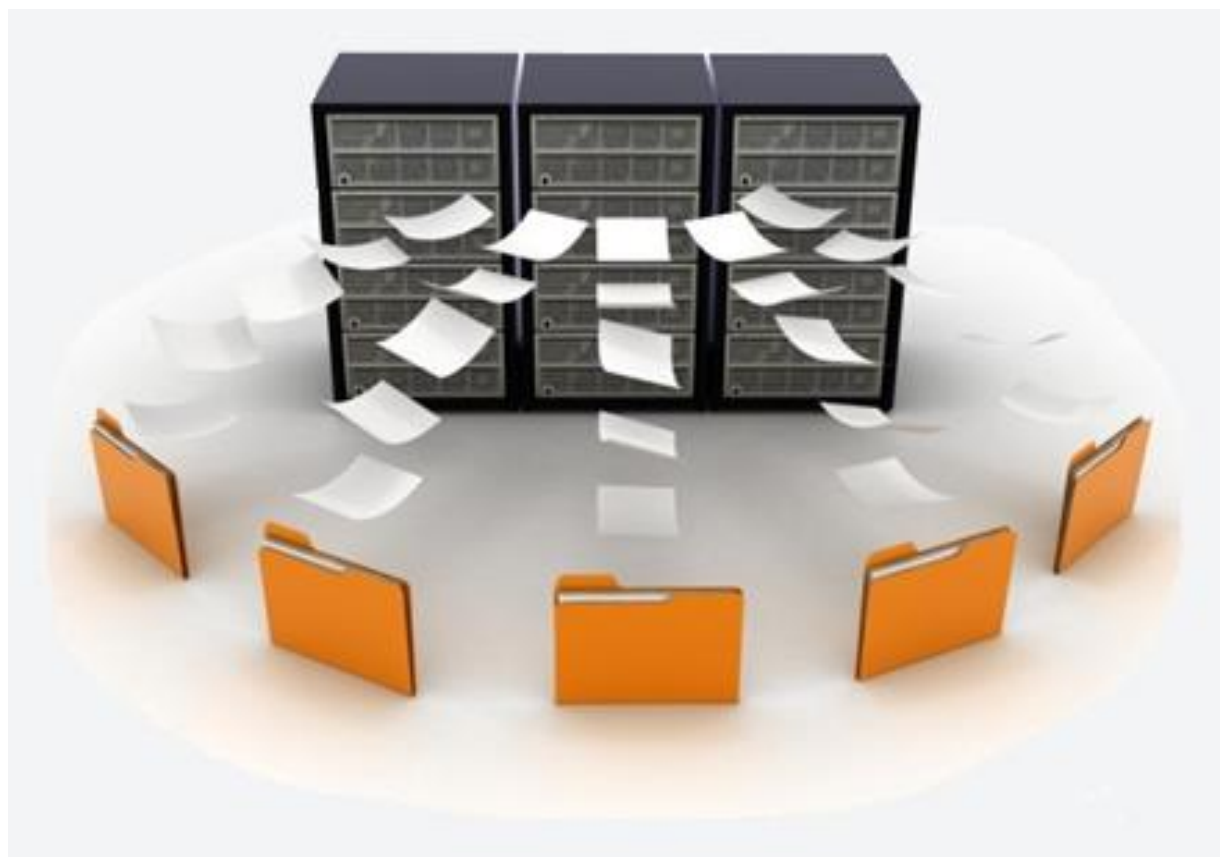
Metapodaci

- ▶ važnost metapodataka
- ▶ različiti formati:
 - ▶ Dublin Core
 - ▶ MARC21
 - ▶ UNIMARC
 - ▶ nacionalni formati (CROSBI?)...
- ▶ čim bogatiji metapodaci, tim bolje!

Kontrolirani rječnici

- ▶ vrste publikacija
- ▶ verzije arhiviranog rada
- ▶ prava pristupa
- ▶ klasifikacijska shema
- ▶ projekti
- ▶ naslovi časopisa...

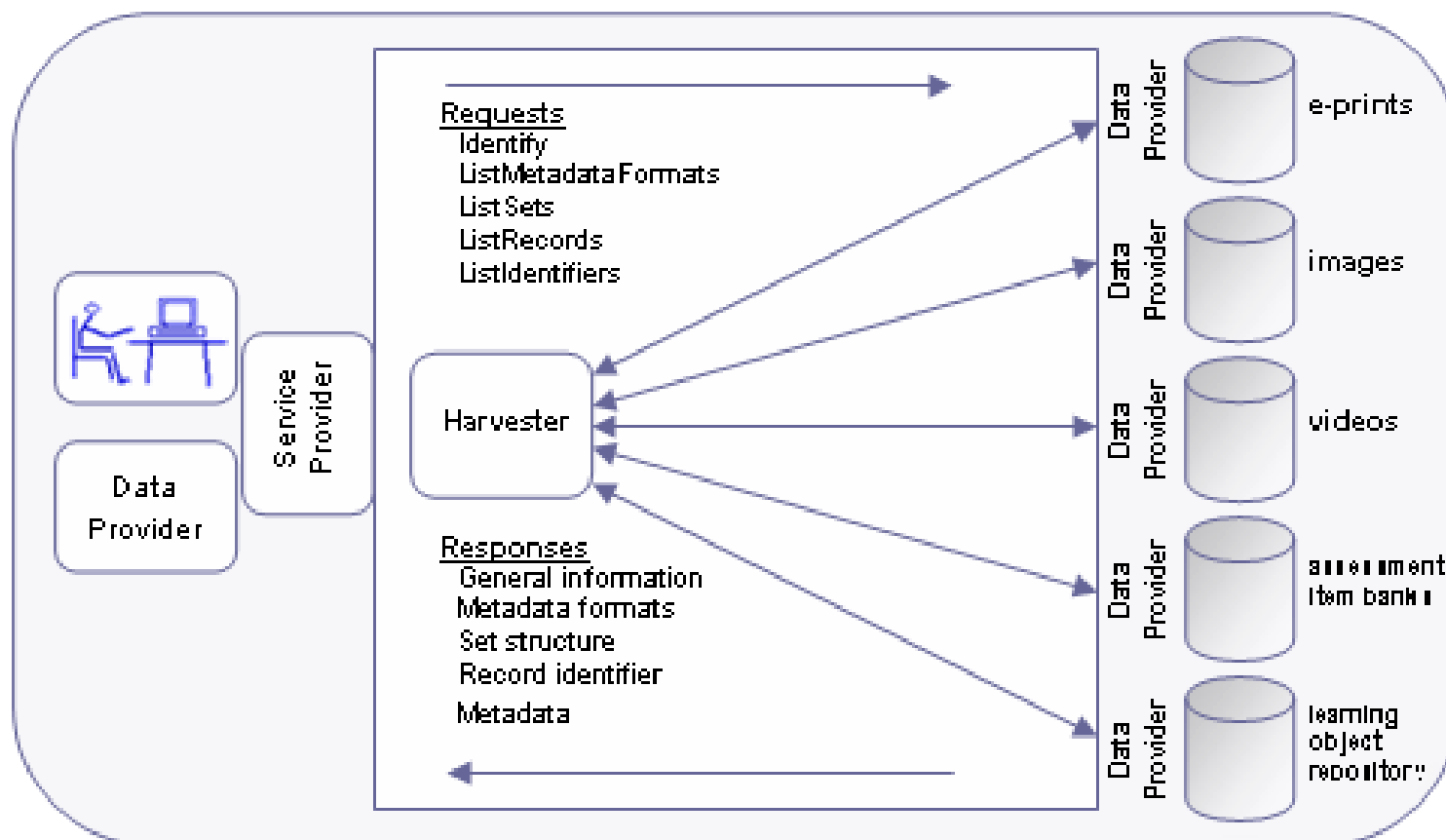
RAZMJENA METAPODATAKA

<http://www.empowhr.com/wp-content/uploads/2011/03/Data-Exchange1.png>

OAI-PMH

► Open Access Initiative – Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH)

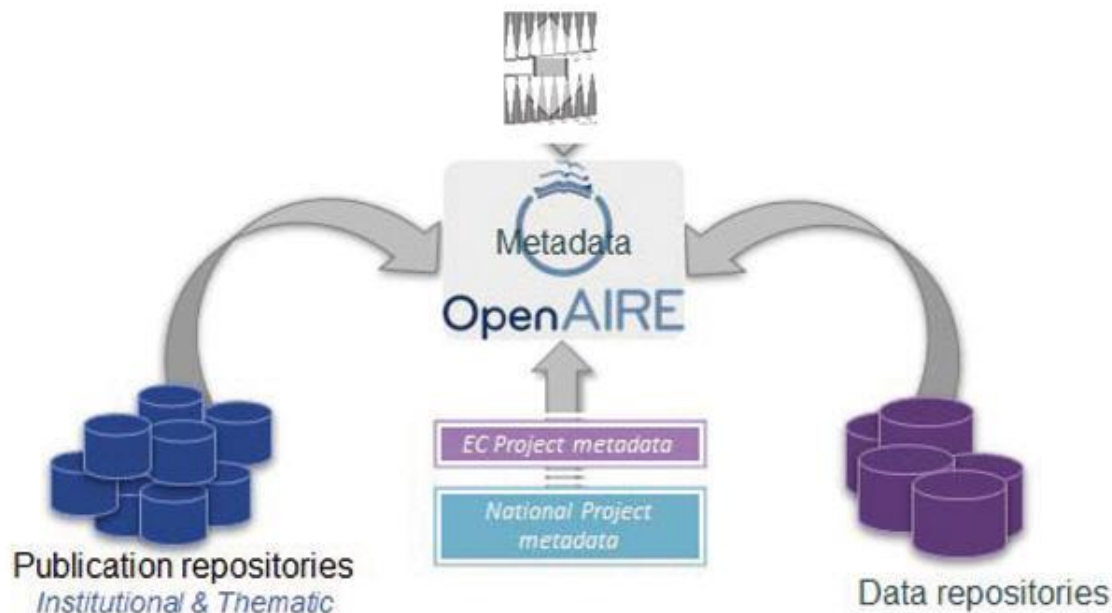

SWORD

- ▶ *Simple Web-Service Offering Repository Deposit*
- ▶ protokol koji olakšava arhiviranje zapisa iz udaljenih mrežni izvora u repozitorij ili neki drugi sustav
- ▶ prijenos samo metapodataka, ili metapodataka i digitalnih objekata
- ▶ implementiran u najkorištenija programska rješenja za uspostavu repozitorija – Dspace, Eprints, Fedoru, Invenio...

UMREŽAVANJE REPOZITORIJA

- ▶ DRIVER - Digital Repository Infrastructure Vision for European Research
- ▶ OpenAIRE – Open Access Infrastructure for Research in Europe

<http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/URN%3ANBN%3ANL%3AUI%3A10-1-113632/8386>

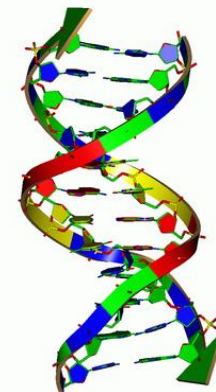
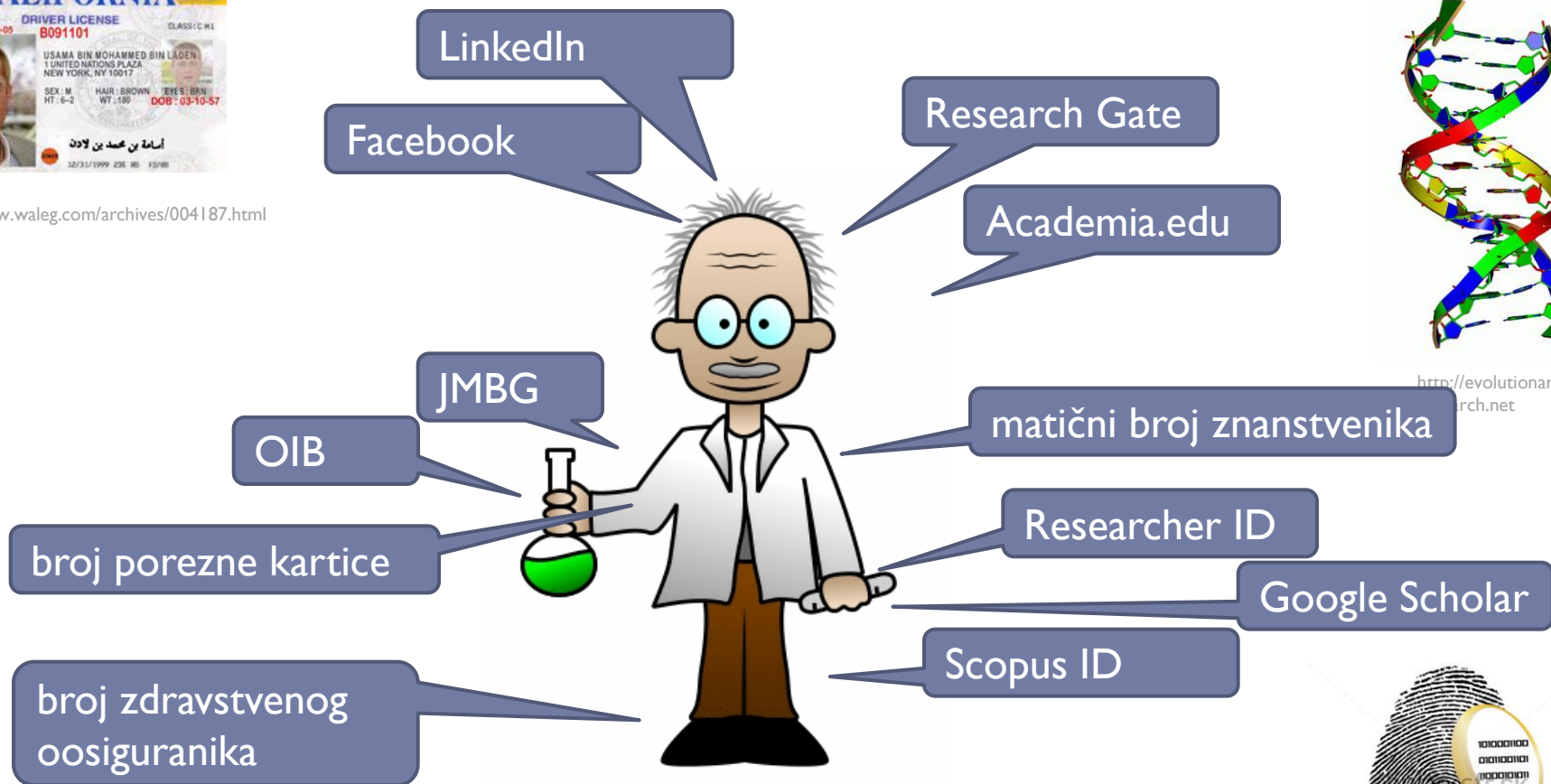
Smjernice

- ▶ *DRIVER Guidelines 2.0 : guidelines for content providers – exposing textual resources with OAI-PMH (2008.)*
- ▶ OpenAIRE guidelines 2.0 (2012.)

JEDINSTVENA IDENTIFIKACIJA AUTORA

<http://www.waleg.com/archives/004187.html>

<http://evolutionary-research.net>

<http://www.how-to-draw-funny-cartoons.com/cartoon-scientist.html>

www.shutterstock.com 116309363

JEDINSTVENA IDENTIFIKACIJA AUTORA

- ▶ Open Researcher & Contributor ID – ORCID
 - ▶ <http://orcid.org/>
 - ▶ centralni registar jedinstvenih identifikatora istraživača
- ▶ International Standard Name Identifier (ISNI)
 - ▶ pokriva mnogo šire područje od znanstvenog izdavaštva

TRAJNI IDENTIFIKATORI

- ▶ eng. *persistent identifiers*
- ▶ Handle System – infrastruktura koja omogućuje dodjeljivanje i razrješavanje trajnih identifikatora
 - ▶ DOI
 - ▶ DataCite – dodjeljuje DOI i usput omogućava registraciju metapodataka uz kasniju mogućnost pretraživanja, harvestanja i sl.
- ▶ Uniform Resource Name (URN) i National Bibliography Number (NBN)
 - ▶ PersID – inicijativa koja nastoji izgraditi infrastrukturu za razrješavanje globalnog resolvera URN-a

STATISTIKE KORIŠTENJA

- ▶ article level metrics
- ▶ za potrebe promocije repozitorija
- ▶ razne inicijative:
 - ▶ KE Usage Statistics Guidelines
 - ▶ OA Statistik
 - ▶ ...

Budućnost...

- ▶ kreiranje raznih usluga i servisa na temelju mreže međusobno povezanih otvoreno dostupnih repozitorija kao što su, npr.:
 - ▶ olakšan pristup znanstvenim informacijama
 - ▶ alati za pronalaženje plagijarizma
 - ▶ novi metrički pokazatelji...

